

Referat fra Temamøte nr 3. Gansvika 19.1.2010.

Øystein ønsket velkommen til siste møte i denne møteserien til de 20 fremmøte. Informerte om kveldens foredrag. I kveld kommer vi til å gå enda dypere i materien om gjedde siden dette er det 3 og siste møtet i denne temaserien.

Innleder Jon Museth, NINA Lillehammer.

Jobber i dag mest med konsekvensutredninger i forhold til kraftutbygging. Han har mest kunnskap om Gudbrandsdalslågen og Glommavassdraget nord for Elverum.

Han er vant til et negativt fokus på gjedde ved at den spiser opp all settefisken.

Man diskuterer mange ting innen forvaltningen i dag, men man har få mål selv om de er det viktigste fokus i arbeidet.

Gjedde har i de fleste områder frem til i dag vært sett på som en ufisk, dette fokuset må endres.

Politisk er det en satsning mot fisketurisme i dag. Her er innlandsfisketurisme fått et spesielt fokus, men omfanget her er beskjedent i dag. Det man har fått til i våre områder er i en klar særstilling med tanke på volum og mengde sett i antall gjestedøgn. Det vil slik være viktig å endre syn på forvaltning av arten.

Det er et viktig signal å unngå at man benytter gjedda som tidligere. Man må enten sette gjedda tilbake eller benytte seg av fisken til mat, ikke bare kaste den på bakken.

Slik det er i dag er det ingen gytetidsfredning og det er tillatt en del fiskeredskaper som ikke tillates for annen fisk. Det er viktig å endre dette for å bedre fokuset innen forvaltningen.

Man må endre verdier. Andelene sportsfiskere som ønsker å fange større fisk blir større.

Matauk er mindre viktig. Samtidig har yngre fiskere større forståelse for en delvis "fang å slipp" regel.

Innen forvaltningen trenger man et mål, som sportsfisker, turist og tilbyder trenger man stor gjedde å tilby. Det må være en riktig fiskestamme tilstede med stor fisk.

Spørsmålet er da hvor stor beskatning tåler en gjeddebestand? Gjedde tåler stort fisketrykk, men da endrer bestandssammensetningen seg. Spørsmålet videreføres da til hvor stort antall stor gjedde er det i bestanden. Den store gjedda er trolig ganske lett fangbar, spesielt i enkelte deler av sesongen.

Når har en mye stor gjedde:

- der den årlige tilveksten er stor - svært god
- utholdene vekst over tid, men liten dødelighet, man kan derfor oppleve at en liten sjø med enormt stor fisk og lav produksjon, noe som kan være resultat av at det er fisket veldig lite der.

Tilveksten er i stor grad knyttet til lengde, i Glomma er tilveksten opp mot 10cm i årene frem til kjønnsmodning, mens det i våre områder trolig kan være langt mer. Tilvekst på 15 cm i året er veldig bra.

Gjedda sin tilvekst stagnerer over tid. Normalt vil derfor ei gjedde i vårt område over 1 meter eller 10 kg være mellom 10 og 20 år.

Det er mange faktorer som virker inn på hvor godt gjedda vokser, dette avhenger mye av bl.a. siktedyp og tilgangen på byttedyr.

Gjedda kan være en enkel fisk å fange i de rette tidene og delen av sesongen, mens den i andre perioder kan være svært vanskelig å fange.

Innslag av stor gjedde kan være en funksjon av lav dødelighet og moderat vekst. Vi trenger å vite noe om tettheten i bestanden og tilveksten av fangbar fisk for å beskrive bestanden og andelen stor fisk.

Optimal temperaturen for gjedde er 17 – 18 C, da vokser den best. Faktorer som innsjøutforming er viktig for hvor godt den kan jakte. Skjul er viktig for gjedda, siden den står lenge å venter på byttet og gjør korte angrep. Derfor er gjedde spesielt avhengig av sikten, slik at når vannet er spesielt produktivt kan gjedda få problemer. Man mener at siktedyp under 2 meter skaper problemer for gjeddass jakt, noe som kan resultere i at gjeddebestanden går tilbake. Gjeddass kan spise fisk helt opp i 60% av sin egen lengde, men den foretrekker trolig fisk av mindre størrelse.

Gjedda jakter best på grunt vann og i en grunn innsjø vil den benytte større andel av vannmassene enn den vil i en dyp innsjø.

I Løpsjøen, Rena, fanget man og merket gytefisk av gjedde i 2005 på 90 cm, så gjenfanget den i 2006 92cm og på nytt i 2007 93cm. Dette viser en svært lav tilvekst ved denne lengden og at lengde tilveksten har stagnert. Gjeddass ble ikke veid slik at vektutviklingen er mulig kan ha fortsatt. Totalt har man fanget 2 gjedder på over 1 meter i Løpsjøen gjennom prøvefisket.

Ei gjedde kan trolig bli godt over 20 år, men dette avhenger av vanntemperaturen ved at fisken lever kortere ved økt vanntemperatur.

Fra Løpsjøen har man gjedde fra 0 til 100 cm i alder fra 0 til 17 år, disse stagnerer i lengdetilvekst i hovedsak mellom 60 og 70 cm. Han tror at vekstkurva for våre sjøer er noe høyere, men at tilveksten også her stagnerer ved et gitt punkt. Hvor veksten stagnerer er derimot usikkert.

Ved aldersbestemmelse av gjedde, koker man vingebeinet og tørker det. Deretter kan man lese alderen rett av ved at vintersonen synes som klare åringer på beinet. Jo eldre gjeddene blir, jo tettere blir det mellom åringene. Man kan også benytte andre bein eller ortolittene, men disse er vanskeligere å lese av.

Gjedda er en utpreget kannibal. Museth har fanget gjedde på 30 cm med en annen gjedde på 22 cm i gapet. Dette fører til at man ved økt fiske på stor gjedde vil føre til en økt bestand ved at predasjonen på mindre gjedde synker.

Antallet store gjedder i en sjø er svært liten og er lett å fiske ut..

Hva spiser gjedda:

- Det som er tilgjengelig!
- Man finner stort sett alle fisker som er tilstede i magen på gjedda.
- Fiskeslaget man finner mest av i gjedde er annen gjedde, spesielt i mellomstor gjedde fra 40 til 60 cm.
- Vist figur med 80% ørret i magen, dette skyldtes nylig utsetting. Dette bør man tenke på ved utsetting av ørret. Sommermånedene da det er liten aktivitet på gjedda er aktuelle utsettingssteder..
- Variasjonen fra uke til uke og sjø til sjø er enormt stor

Hvor mye gjedde er det i et vann:

- på et vann på 1,5 kvadrat km er det estimert en bestand på 1002 gjedder.
- Dette krever mye arbeid å finne ut av. De fanget med garn, el-fiske og ruser.

- Gjedden ble merket og det ble foretatt gjenfangst.

Maksmål og gjenutsetting

- Hvorfor er 1 meter maksmål?
 - o Ved ønske om å opprettholde en gjeddesjø som en attraktiv sportsfiske sjø, må man ha fiskeregler.
 - o Museth tror 1 meter er for stort minstemål i de fleste sjøer, trolig bør det være lavere for å opprettholde antallet som kommer inn i gruppen.
 - o Man undervurderer betydningen av fiske som dødelighetsfaktor.
 - o Samler man inn data, antall fisk fanget i forhold til innsats vil man ha et parameter for å se utviklingen i bestanden over tid.
- Hvorfor fangstregistreringer:
 - o Et prøvefiske gir veldig sjeldent god resultater i forhold til gjeddebestanden
 - o Driver man turisme eller som sportsfisker vil det være viktig å følge opp fiskerne og beskrive ressursen og registrer utviklingen. Dette kan i tillegg benyttes til markedsføringen. Dette vil ikke gi alle svar, men være en viktig retningslinje. ’
 - o Data fra denne typen registreringer gir ofte gode data når grunnlaget er stort nok, selv om man får enkelte tilfeldige variasjoner.
 - o Slik registreringer kan raskt peke på om det er behov for å endre fiskereglene
 - Kommentar, viktig hvordan man registrer. Det er store forskjeller innad i våre sjøer gjennom sesongen. Trolig vil sjøer som er store tåle mer enn mindre sjøer.
 - o Skal man satse på turisme må man ta et valg i forvaltningen, man må ivareta den ressursen man har og opprettholde den. Tenk langsiktig.
 - o En registrering av fiskernes resultater vil være billig og god/nyttig informasjon.
 - o Man kan sette sammen de parametrene man selv ønsker, stang/time, dager, fisker, uke, periode osv.
 - o 1 meter er en magisk grens pga at det er langt mindre gjedde i dette spekteret enn av mindre gjedde. I en undersøkelse fra Aremarksjøen er det et markant skille på hvor lenge man må fiske etter en gjedde på 1m i forhold til 0,9m.
 - Det kan være en sammenheng at gjedde lærer seg fangstredskapene og metodene over tid og kanskje skyr diis. Dette vet man for lite om.
 - o I sjøer hvor det er så lenge mellom hver gjedde over 1 m som fanges er nytten liten av maksmål på 1 meter, den bør kanskje være 0,9 eller 0,85. Likevel er det bra at 1 meters gjedda settes tilbake og ikke drepes.
- Fang og slipp
 - o Bør kalles noe annet enn fang og slipp, kvote bestemt fangst eller noe lignende
 - o Dette er veldig aktuelt innenfor laks nå, det er mange bestander som ikke tåler vanlig fiske og eneste muligheten for fiske er fang og slipp.
 - o Generelle råd for å begrense lidelse og skade hos gjedde er:
 - Ikke mothaker på fiskekroken
 - Solid fortom slik at fisken raskere kan landes
 - Jo mer man kjører fisken, jo mer skade kan man få -spesielt ved øket vanntemperatur
 - Krokløsertang må benyttes
 - sirkelkroker ved meiting
 - knuteløs stor og romslig håv

- man bør unngå fiske etter gjedde ved vanntemperatur over 18C, dette er umulig å gjennomføre i våre områder.
- Viktig å være klar over at fisken skal ut igjen. Man må være forberedt på dette i utgangspunktet før man starter fisket og derfor ha gjort sine forberedelser.
- Disse reglene er utbredt i Norge, det har vært regler om minstemål i lang tid.....

Effektene av fang og slipp er lite klarlagt.

Ved å kjøre fisken i 60 sek så man endringer i fiskens melkesyre og stoffskifte, denne var sporbar i 6 timer etter. Hvor stor betydning dette har for fisken er derimot usikkert. All fisk i studiet kom seg greit etter fangsten og man registrerte dødelighet.

Studier tyder på at gjedde ikke er spesielt sårbar ved fang og slipp fiske hvis det utføres riktig.

På Åland har man gjennomført en stor studie på gjedde ved fangst og gjenfangst. Her ser man at det er svært liten dødelighet og at til dels store skader leget seg og gjeddene tålte veldig mye.

Kannibalsime og bitemerker og skader på gjedde man fanger tyder på at det tåler mye og kan lege skadene.

Plansjer og info om fang og slipp etterspørres.

Det er i dag utarbeidet en egen folder for fang og slipp spesielt rettet mot laksefiske.

Konklusjon fang og slipp: Viktig å være forberedt og ha kunnskap om håndteringen og gjøre det riktig.

Konklusjon for kvelden:

- Satsning på gjeddefisketurisme betinger fangstbegrensninger, for eksempel maksimum, kvoter og eller lignende
- Fangstregistreringer kan være et nyttig hjelpemiddel for å følge bestandsutviklingen.

Diskusjon og oppsummering

- tilbakemeldingene fra turistene er veldig positive og registrering av fangstrapport tolkes som seriøst og profesjonelt. Dette gir gode data og rask tilbakemelding
- det er jo normalt at man leverer tilbake fangstrapporten ved kjøp av andre fiskekort
- det er stadig vanskeligere å få inn fangststatistikk gjengs i Norge fordi mange har en oppfatning av at dette kan påvirke fiskekortpriser, mengden fiskere

Nå blir det trolig maksimum på gjedde på 0,9 meter i Glomma/Øyern og Hvass, er dette nok?

- dette er trolig i største laget, man bør sette det sammen med fangstregistreringer. Kan hende 0,8 eller 0,85 er mer riktig pga stort press.
- Det er liten tro på at de lokale følger opp disse reglene. Det kan er likevel viktig å legge dette på turistene som kommer. De gjennomfører dette med stor glede og har forståelsen for denne forvaltningen.

- Kunne det være gitt noen premie på å få kopi, tilbakemeldingene av bilder på fisk som fanges. Legg ut en e-post adresse og driv litt markedsføring. Dette er morsomt for alle som driver fiske i dette området. Dette er informasjon som er viktig for alle sporstfiskere.
- Det bør også være slik at gjeddene som tas opp for mat bør registreres og aldersbestemmes.
- I Rødenessjøen tyder årets fangststatistikk på at det er langt flere gjedde mellom 80 og 90 cm enn over 90 cm. Dette kan tyde på at man bør frede ned til 80 cm, dette er ikke noe problem i forhold til mat siden man i hovedsak ønsker å spise mindre gjedde.
- Det er i dag lite oppsyn som følger med på fangstene til lokale fiskere, reglene bør jo gjelde alle fiskerne.
 - o Viktig å ha regler som føles fornuftig for alle
 - o Det er en holdningsendring på vei og yngler fiskere er langt mer bevist på dette og vant til å følge disse reglene.

Øystein summerte opp:

Nye regler for 2010 er maksimum på gjedde på 90 cm og maks 2 fisker per fisker/dag. Dette vil vurderes forløpende.

Synes diskusjonene har vært konstruktive og bra, med god tilbakemeldinger og ting man bør ta tak i.